

AGENCIJA ZA RAZVOJ OPŠTINE STANARI

AGENCIJA ZA RAZVOJ OPŠTINE STANARI

АГЕНЦИЈА ЗА РАЗВОЈ ОПШТИНЕ СТАНАРИ

AGENCIJA ZA RAZVOJ OPŠTINE STANARI

Станари бб, 74208 Станари

Тел: +387(0)53/201-810 лок 304, 053/250-409, моб: 066/767-377, Е - пошта: agencija.stanari@gmail.com,
ЈИБ: 4404710220008, Жиро рачун: 5553000052358237 (Нова банк ад Бања Лука), Матични број: 11203477

ИЗВЈЕШТАЈ О АНКЕТИРАЊУ ПОСЛОВНОГ СЕКТОРА НА ПОДРУЧЈУ ОПШТИНЕ СТАНАРИ

Станари, октобар 2022. године

САДРЖАЈ

I УВОД	3
II АНАЛИЗА	4
1. ОСНОВНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ О ПРЕДУЗЕЋУ/ЗАНАТУ	4
2. РАДНА СНАГА	8
3. ИНВЕСТИЦИЈЕ И ИНВЕСТИЦИОНИ ПЛАНОВИ	13
4. ЕФИКАСНОСТ СИСТЕМА ЗА ИЗДАВАЊЕ ГРАЂЕВИНСКИХ ДОЗВОЛА.....	15
5. ЈАВНЕ УСЛУГЕ И ОДНОСИ СА ЛОКАЛНОМ УПРАВОМ	18
6. ПРЕДВИДЉИВОСТ ТРОШКОВА ПОСЛОВАЊА.....	29
7. ПРИЈЕДЛОЗИ, ПОХВАЛЕ, ИНИЦИЈАТИВЕ И ПРИГОВОРИ.....	30

I. УВОД

У циљу истраживања потреба пословног сектора, Општина Станари је први пут ове године почела да спроводи анкетаирање одређеног броја привредних субјеката¹. Анкетни упитник обухвата пет области и то:

1. Основне информације о предузећу/занату
2. Радној снази
3. Инвестицијама и инвестиционим плановима предузећа
4. Ефикасношћу система за издавање грађевинских дозвола
5. Јавним услугама и односу са локалном управом
6. Предвидљивошћу трошкова пословања

Сврха и циљ анкетног упитника се односи на квалитет пружања јавних (комуналних) услуга, потреба за радном снагом, приједлоге за инвестирање у инфраструктуру, њихове сугестије за развој приоритетних тема као и питања која се односе на пословање и инвестирање у њиховим фирмама/занатима.

---

¹Према препоруци Комисије ЕУ предузећем се сматра сваки субјект укључен у економску активност, без обзира на правну форму. Ово укључује особе које се саме запошљавају и породичне бизнисе који се баве обртом или другим активностима, као и партнерства и удружења која су редовно укључена у у економске активности. **Извор:** Commission Regulation (EC) No 70/2001 of 12 January 2001 on the application of Articles 87 and 88 of the EC Treaty to State aid to small and medium-sized enterprises.

II. АНАЛИЗА

Ово истраживање је спровела Агенција за развој општине Станари и обухватило је анкетирање 23 привредна субјекта на подручју општине Станари. Сви привредни субјекти су анкетирани у њиховим пословним објектима.

Увид у резултате истраживања, како смо навели, вршиће се по областима у Анкетном упитнику, а приказ истих започињемо са основним подацима о предузећу; затим слиједи радна снага, подршка запошљавању и управљање људским ресурсима; инвестиције и инвестициони планови предузећа; ефикасност система за издавање грађевинских дозвола; јавне услуге и односи са локалном управом; предвидљивост трошкова пословања.

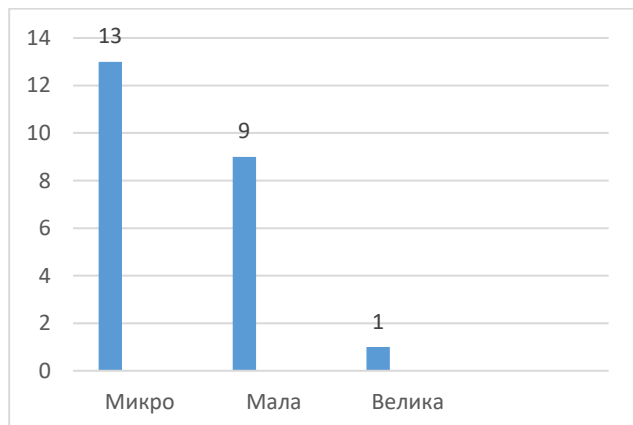
1. ОСНОВНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ О ПРИВРЕДНОМ СУБЈЕКТУ

1.1 . Примарна дјелатност пословног субјекта? Наведите главне производе или услуге?

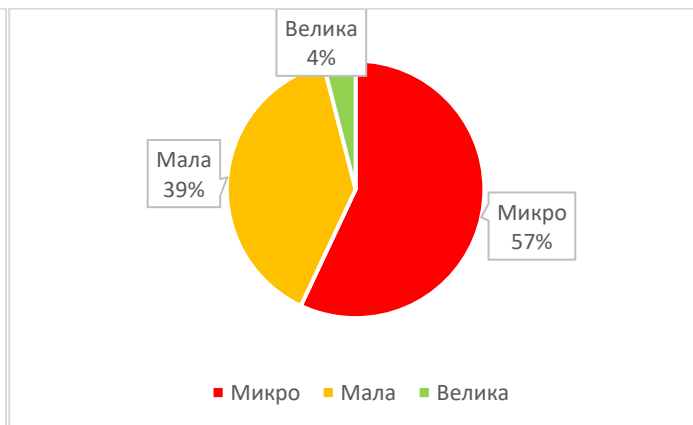
Према величини, највећи број анкетираних привредних субјеката спада у категорију микро предузећа (57%), затим у категорију малих (39%), док у категорију великих спада 4%², односно једно предузеће.

Слика бр. 1.

а) Приказ бројчаног стања испитаника-предузећа

б) Процентуални приказ узорка

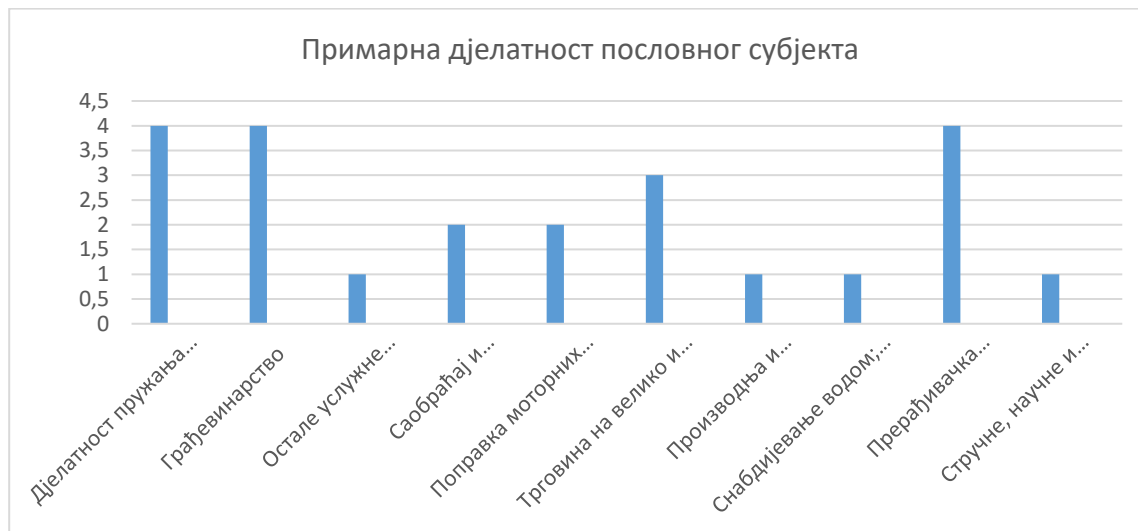

² Правна лица се, у односу на просјечан број запослених, укупан годишњи приход и просјечну вриједност пословне имовине утврђене на дан сачињавања финансијских извјештаја у пословној години, разврставају на: микро, мала, средња и велика правна лица.

а) У **микро** правна лица разврставају се она правна лица која на дан сачињавања финансијских извјештаја имају до 5 просјечно запослених, чија просјечна вриједност пословне имовине на крају пословне године износи до 250.000 КМ а укупан годишњи приход до 500.000 КМ.

б) **Мала** правна лица су она која на дан сачињавања финансијских извјештаја прелазе најмање један од критеријума који се односе на микро правна лица, али не прелазе два од сљедећих критеријума:

Слика бр. 2. Приказ по примарној дјелатности предузећа

На слици број 2. приказани су резултати анкете у односу на примарну дјелатност пословног субјекта. Према овом критеријуму закључујемо да су код анкетираних предузећа од примарних дјелатности заступљене сљедеће: дјелатност пружања смјештаја, припреме и послуживања хране; хотелијерство и угоститељство (4 предузећа); грађевинарство (4 пословна субјекта); остале услужне дјелатности (1 предузеће); саобраћај и складиштење (2); поправка моторних возила и мотоцикала (2); трговина на велико и мало (3); производња и снабдијевање електричном енергијом, плинот, паром и климатизација (1); снабдијевање водом; канализација, управљање отпадом и дјелатности санације (ремедијације) животне средине (1); прерађивачка индустрија (4) и стручне, научне и техничке дјелатности (1).

- 1) да је 50 просјечан број запослених у години за коју се подноси финансијски извјештај,
- 2) да је просјечна вриједност пословне имовине на крају пословне године до 1.000.000 КМ и
- 3) да је укупан годишњи приход до 2.000.000 КМ.

ц) У **средња** правна лица разврставају се она правна лица која на дан сачињавања финансијских извјештаја прелазе два критеријума који се односе на мала правна лица, али не прелазе два од сљедећих критеријума:

- 1) да је 250 просјечан број запослених у години за коју се подноси финансијски извјештај,
- 2) да је просјечна вриједност пословне имовине на крају пословне године до 4.000.000 КМ и
- 3) да је укупан годишњи приход до 8.000.000 КМ.

д) У **велика** правна лица разврставају се правна лица чије су вриједности веће од највећих вриједности код најмање два критеријума који се односе на средња правна лица.

е) Правна лица која не испуњавају критеријуме везане за микро, мала средња и велика правна лица разврставају се у средња правна лица.

Извор: Закон о рачуноводству и ревизији Републике Српске („Сл. гласник РС“, бр. 94/2015 и 78/2020)

Слика бр. 3. Приказ по организационој форми предузећа

На слици број 3. наведен је приказ података по организационој форми пословних субјеката. Дакле, од укупног узорка испитаних по организационој форми 48 % чини друштво са ограниченом одговорношћу, а 52 % су самостални предузетници.

1.2. Наведите укупан обим оствареног пласмана производа и услуга у 2021. години?

Табела бр. 1. Приказ оствареног пласмана производа и услуга

Врста предузећа	До 49.000 КМ	Од 50.000-100.000 КМ	Од 100.000 до 1.000.000 КМ	Преко 1.000.000 КМ	Није се изјаснило
Микро	32%	15%	15%	-	38%
Мала	-	-	45%	33%	22%
Велика	-	-	-	100%	-

Подаци у табели бр. 1 показују да микро предузећа, односно, самостални предузетници у највећем обиму послују до 49. 000 КМ односно, нису у систему ПДВ опорезивања. Када је ријеч о малим предузећима, њих 45% остварило је пласман између 100 хиљада и милион марака, док је 1/3 предузећа остварила обим већи од милион марака, колико је остварило и једно испитано велико предузеће.

1.3. Наведите проценат (%) од укупног пласмана оствареног према потрошачима у сљедећим областима (укупан треба да буде 100%)?

Табела бр. 2. Приказ по географској области

Врста предузећа	У оквиру општине Станари	У другим дијеловима БиХ	У другим земљама региона	У другим ЕУ или свјетским земљама	Укупно 100%
Микро	65%	22%	3%	10%	100%
Мала	56%	11%	1%	32%	100%
Велика		10%		90%	100%

У приказаној табели бр. 2 подаци указују да микро предузећа 65% пословних активности врше на подручју општине, а мала 56%, док су велика предузећа орјентисана на пословање у оквиру ЕУ или других свјетских земаља.

2. РАДНА СНАГА, ПОДРШКА ЗАПОШЉАВАЊУ И УПРАВЉАЊЕ ЉУДСКИМ РЕСУРСИМА

2.1. За наведене периоде наведите број запослених, као и колико је нових радника запослено?

Табела бр. 3. Приказ запослених у периоду 2021-2022. година

Врста предузећа	Број запослених радника на дан 31.12.2021. год.	Број запослених радника на дан 30.06.2022. год.	Број запослених нових радника у 2021. год.	Број запослених нових радника у првој половини 2022. год.	Број радника планираних за запослење у другој половини 2022. године
Микро	52	52	-	3	7
Мала	91	108	8	17	6
Велика	912	963	88	70	50
Укупно	1055	1123	96	90	63

Подаци у табели бр. 3 показују да су на крају 2021.године анкетирана предузећа имала укупно 1055 запослених радника, а на крају прве половине 2022. године 1123, што представља повећање од 7%. Предузећа су у првој половини 2022. године запослила 90 нових радника, док у другој половини планирају запослити 63.

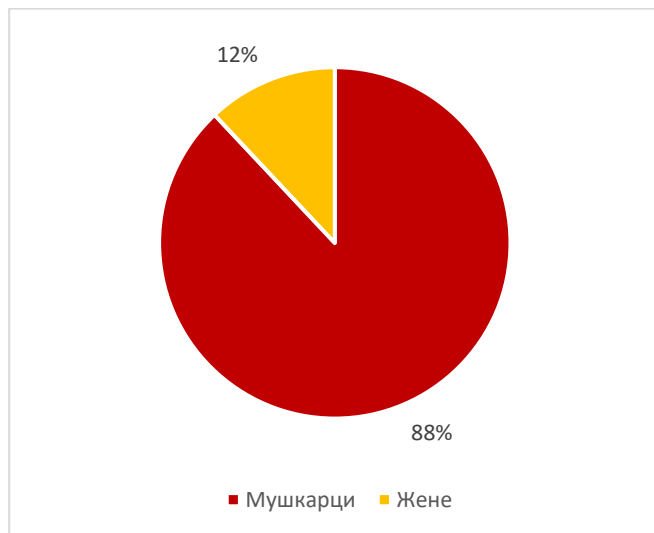
2.2. За наведене периоде прикажите полну, стручну и старосну структуру запослених?

Табела бр. 4. Приказ полне, стручне и старосне структуре запослених у периоду 2021-2022. година за све врсте анкетираних предузећа

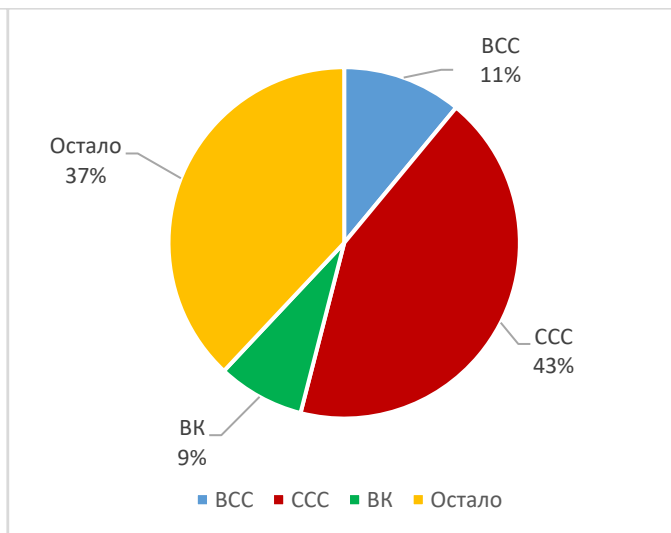
Период	Број запослених	Жене	ВСС	ССС	ВК	Остало	Млађи од 35. год.
На дан 31.12.2021. год.	1055	123	119	453	89	394	441
На дан 30.06.2022. год.	1123	116	121	497	94	411	417
Запослено нових радника у 2021. години	96	10	10	36	0	50	48
Запослено нових радника у првој половини 2022. год.	90	1	3	27	6	54	48
Планирана нова радна мјеста у другој половини 2022. године	63	4	6	39	3	15	7

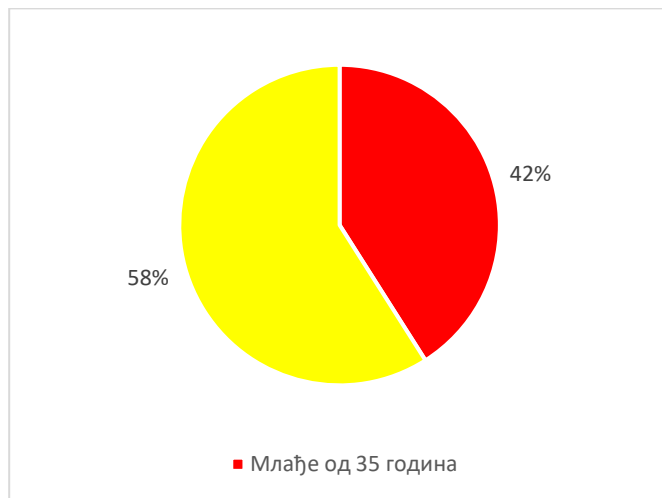
Слика бр. 4. Полна структура запослених у 2021. години

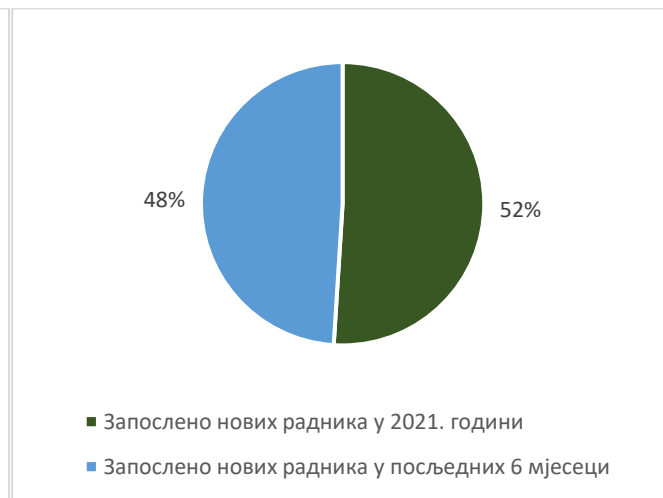
Слика бр. 5. Стручна структура запослених у 2021. години

Слика бр. 6. Старосна структура запослених у 2021. години

Слика бр. 7. Број запослених у 2021. години и у посљедних 6 мјесеци

Подаци у табели бр. 4., а што је приказано и на претходним сликама, показују да од укупног броја запослених у анкетираним предузећима 12% чине жене, док је 42% млађе од 35 година. Према стручној структури у 2021. години било је запослено 11% са ВСС спремом, 43% са ССС, 9% ВК и 37% осталих.

Истраживање је показало да предузећа у другој половини 2022. године планирају запослити 63 нова радника, а највећа потражња је за профилима грађевинске, електротехничке и машинске школе, затим услужним занимањима као што су: трговци, кухари, конобари и сл. а најмања за запошљавање радника са ВСС, што указује на потребе другачије уписне политике у школама и активније одржавање обука за преквалификацију.

2.3. На који начин тражите раднике?

Табела бр. 5. Приказ начина тражења радника

Врста предузећа	Путем личних контаката	Путем Завода за запошљавање	Путем огласа у медијима	Преко посредничких агенција за запошљавање
Микро	65%	23%	12%	-
Мала	65%	21%	14%	-
Велика	33,33%	33,33%	33,33%	-

Анкетирана микро и мала предузећа раднике углавном траже путем личних контаката (у 65% случајева), док анкетирано велико предузеће потребну радну снагу тражи на сва три наведена начина: путем личних контаката, Завода за запошљавање и огласа у медијима.

2.4. Да ли Ваше предузеће тренутно има проблема са недостатком одговарајућих квалификација и ако је одговор ДА, који су разлози за недостатак истих?

Табела бр. 6. Приказ недостатка радника са одговарајућим квалификацијама

Врста предузећа	ДА	Сада НЕ али очекујем у блиској будућности	НЕ	Недостатак радника са одговарајућим квалификацијама	Незаинтересованост радника са одговарајућим квалификацијама
Микро	42%	25%	33%	60%	40%
Мала	22%	45%	33%	-	100%
Велика	-	100%	-	-	-

Микро предузећа тренутно имају проблем са недостатком радника са одговарајућим квалификацијама, док мала и велика наведени проблем очекују у блиској будућности.

2.5. Који профили радне снаге су/ће бити потребни за Ваш пословни субјекат?

Када је профил радне снаге у питању, резултати анкете указују да је највећа потражња за следећа занимања:

- а) профили грађевинске школе (зидар, тесар, армичар)
- б) профили електротехничке школе (електричар, електротехничар)
- в) профили машинске школе (техничар за компјутерско конструисање, техничар машинства)
- г) заваривачи,
- д) аутомеханичари,
- ђ) аутолимари,
- е) трговци,
- ж) кухари,
- з) конобари,
- и) возачи моторних возила и слично.

2.6. Да ли бисте запослили радника који се преквалификовао за занимање које тражите?

Слика бр. 8. Приказ заинтересованости предузећа за запошљавање преквалификованих радника

Обрађени подаци показују да 78% анкетираних привредних субјеката не бих запослило радника који се преквалификовао за занимање које се тражи зато што сматрају да неће у потпуности одговорити задацима.

2.7. У којој мјери сте спремни да финансирасте преквалификацију за нове раднике које бисте запослили?

Слика бр. 9. Приказ спремности предузећа да финансирају преквалификацију нових радника

На основу резултата анкете закључујемо да је само 21% привредних субјеката спремно у потпуности да финансира преквалификацију нових радника.

2.8. Како бисте оцијенили тренутно ангажовање Ваше локалне заједнице на унапређењу радне снаге и развоју људских ресурса?

Слика бр. 10. Приказ оцјене тренутног ангажовања локалне заједнице на унапређењу радне снаге и развоју људских ресурса

Када је у питању тренутно ангажовање локалне заједнице на унапређењу радне снаге и развоју људских ресурса, 36% анкетираних предузећа је задовољно са спровођењем наведене активности али исто тако сматра да има још простора за побољшање истих, њих 27% није хтјело да се изјасни, док 23% није задовољно, а само 14% је веома задовољно и сматра да је ангажовање локалне заједнице имало велики утицај на унапређење њиховог пословања.

3. ИНВЕСТИЦИЈЕ И ИНВЕСТИЦИОНИ ПЛАНОВИ

3.1. Да ли сте власник просторија у којима је смјештен Ваш пословни субјекат (предузеће, занат) или их закупљујете?

Табела бр. 7. Приказ односа власника и закупаца пословних простора

Врста предузећа	Власник	Закупац
Микро	77%	23%
Мала	67%	33%
Велика	100%	-

Анкетирана предузећа су у највећем проценту власници просторија у којима је смјештен њихов пословни субјекат: велика 100% власници, микро 77% и мала 67%.

3.2. Да ли је имовина предузећа коју посједујете или закупљујете довољно велика да Вам омогући проширење пословних/производних просторија?

Табела бр. 8. Да ли пословни простори задовољавају потребе за проширење

Врста предузећа	ДА	НЕ
Микро	69%	31%
Мала	78%	22%
Велика	100%	-

Анкета показује да пословни простори са којима располажу анкетирани привредни субјекти задовољавају потребе за проширењем.

3.3. Да ли планирате инвестицију у циљу повећања производње (проширења услуга) у овој општини?

Табела бр. 9. Планирање инвестиција за повећање производње или услуга

Врста предузећа	ДА	Почетак инвестиције, износ и број нових радника	Разматрамо могућности	НЕ
Микро	31%	2022. година, 500.000,00 КМ, 3 нова радна мјеста	46%	23%
Мала	33%	2023. година, 200.000,00 КМ, 4 нова радна мјеста	56%	11%
Велика	100%	2023. година, 100.000.000,00 КМ, 50 нових радних мјеста	-	-

На основу обрађених података закључујемо да 31% микро предузећа планира у наредном периоду

инвестиције у циљу повећања услуга или производње и та улагања износе 500.000,00 КМ, а биће отворена 3 нова радна мјеста. Код малих предузећа инвестиције је планирало њих 33% у износу од 200.000,00 КМ, што ће допринијети отварању 4 нова радна мјеста. Највеће инвестиције у циљу повећања производње или услуга за наредни период планира велико предузеће („ЕФТ-Рудник и термоелектрана Станари“), у износу од 100.000.000,00 КМ, и обезбедиће 50 нових радних мјеста.

3.4. Да ли планирате проширење на другим мјестима, изван општине Станари?

Табела бр. 10. Приказ планираних проширења изван општине Станари

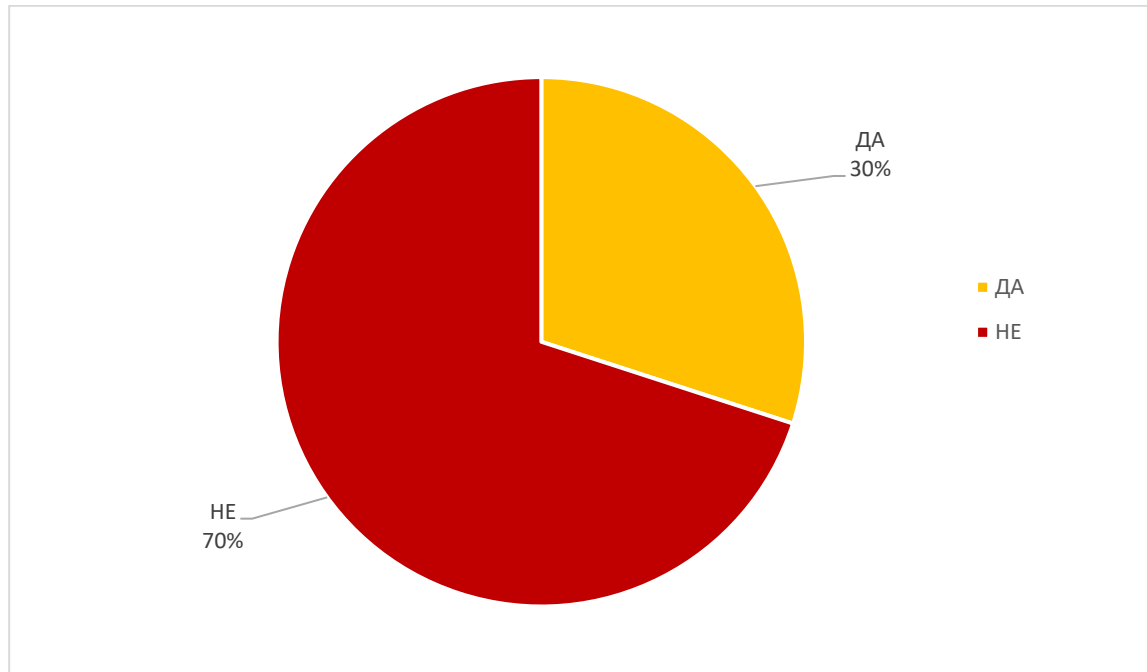
Врста предузећа	ДА	Општина/град/држава	Разматрамо могућности	НЕ
Микро	23%	Добој, Дервента, Теслић	38%	39%
Мала	22%	Прњавор, Добој,	11%	67%
Велика	-	-	-	100%

Проширење на другим мјестима, изван општине Станари планира 23% микро предузећа и 22% малих. Проширења се односе на територију сусједних општина и градова.

4. ЕФИКАСНОСТ СИСТЕМА ЗА ИЗДАВАЊЕ ГРАЂЕВИНСКИХ ДОЗВОЛА

4.1. Да ли сте се у посљедних 5 година бавили градњом или проширењем Ваших пословних објеката?

Слика бр. 11. Приказ бављења градњом или проширењем пословних објеката

Резултати показују да се само 30% анкетираних привредних субјеката у посљедних 5 година бавило градњом или проширењем пословних објеката, а 70% не.

Ако је одговор ДА, да ли можете навести:

а) нека позитивна искуства у процесу добијања дозволе за градњу за Ваш инвестициони пројекат?

Најчешћа позитивна искуства која су навели испитаници су:

- рјешавање грађевинске дозволе у предвиђеном року и
- стручно и одговорно понашање службеника који раде на издавању грађевинских дозвола.

б) кључне препреке са којима сте се суочавали у процесу добијања дозволе за градњу?

Најчешће кључне препреке које су навели испитаници су:

- недостатак радне снаге (службеника) у одјелу за просторно уређење, стамбено-комуналне послове и екологију,
- споро рјешавање захтјева,
- непоштивање законских рокова, тзв. „ћутање администрације“,
- нефлексибилност особља запосленог на издавању грађевинских дозвола,
- неиздавање употребне дозволе закупцу у Пословној зони „Термоелектрана“ Драгаловци од стране Општинске управе,

- високи трошкови поступка издавања грађевинске дозволе и
- сувишно је тражити локацијске услове са урбанистичко-техничким условима за дозволу кориштења лџетне баште у угоститељском објекту.

4.2. Како бисте оцијенили следеће елементе из области урбанизма и издавања дозвола за градњу?

Табела бр. 11. Приказ оцијене значаја за пословање елемената из области урбанизма и издавања дозвола за градњу

	Кључно за моје пословање	Значајно	Од малог значаја	Нема никакав значај
1.Просторни план	26%	32%	21%	21%
2.Регулациони планови	20%	30%	25%	25%
3.Ефикасност процедура издавања дозвола на локалном нивоу	32%	48%	10%	10%
4 .Ефикасност процедура издавања дозвола на вишим нивоима власти	25%	35%	20%	20%
5.Доступност информација о поступку издавања свих потребних дозвола на вебсајту Општинске управе	34%	36%	25%	5%
6.Информације о доступним локацијама за инвестирање	21%	37%	21%	21%
7.Доступност водича, упутстава и формулара за инвеститоре	26%	37%	21%	16%

Анкетирани привредни субјекти у највећем проценту сматрају да су елементи из области урбанизма и издавања дозвола за градњу значајни за њихово пословање.

Табела бр. 12. Приказ оцијене квалитета процедура/услуга елемената из области урбанизма и издавања дозвола за градњу

	Веома сам задовољан/на	Задовољан/на сам, али има још простора за побољшање	Нисам задовољан/на, али примјећујем побољшања	Нимало нисам задовољан/на
1.Просторни план	16%	37%	37%	10%
2.Регулациони планови	18%	29%	47%	6%
3.Ефикасност процедура издавања дозвола на локалном нивоу	32%	37%	31%	-

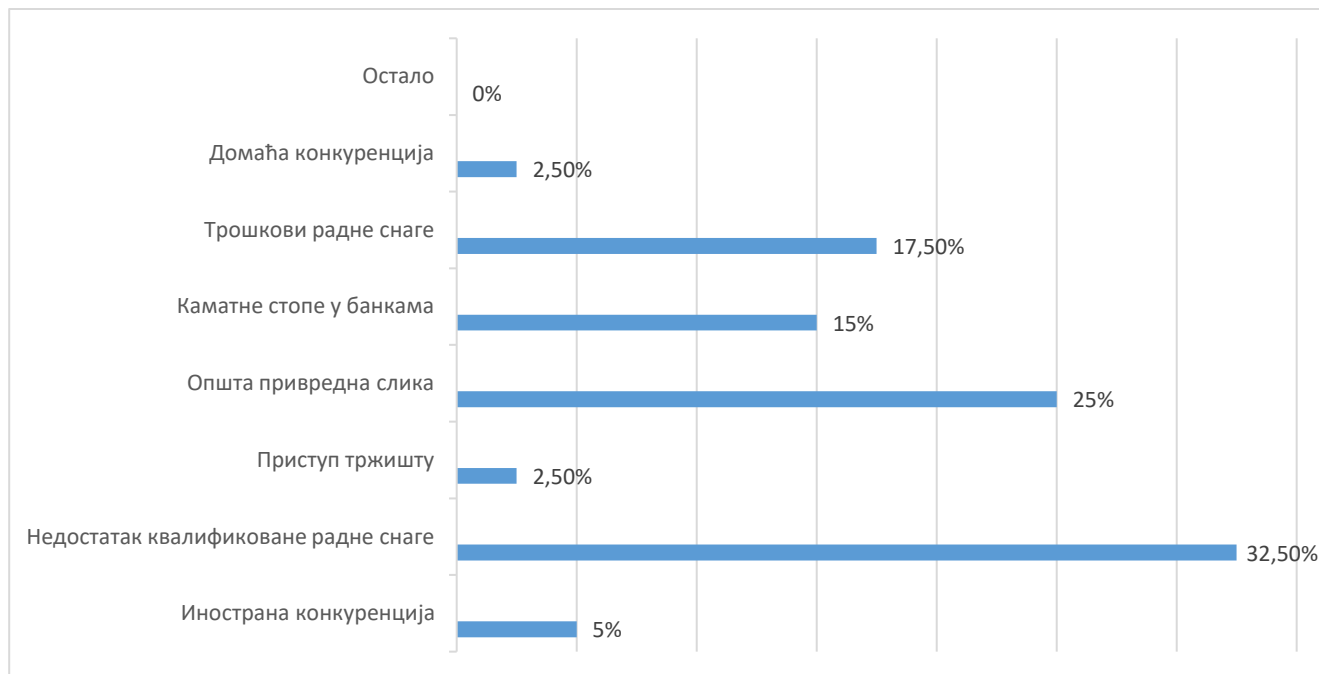
4.Ефикасност процедура издавања дозвола на вишим нивоима власти	18%	35%	41%	6%
5.Доступност информација о поступку издавања свих потребних дозвола на вебсајту Општинске управе	26%	42%	32%	-
6.Информације о доступним локацијама за инвестирање	18%	35%	41%	6%
7.Доступност водича, упутстава и формулара за инвеститоре	28%	28%	39%	5%

На основу обрађених података закључујемо да су анкетирана предузећа задовољна са квалитетом два елемента из области урбанизма и издавања дозвола за градњу (ефикасност процедура издавања дозвола на локалном нивоу и доступност информација о поступку издавања свих потребних дозвола на вебсајту Општинске управе, док са осталим елементима нису задовољни али примјећују побољшања.

5. ЈАВНЕ УСЛУГЕ И ОДНОСИ СА ЛОКАЛНОМ УПРАВОМ

5.1 Којим од следећих фактора нисте задовољни (до 4 одговора)?

Слика бр. 12. Приказ незадовољства испитаника (%)

Резултати анкете показују да је највише испитаника незадовољно недостатком квалификоване радне снаге и то 32,50 %, затим општом привредном сликом 25 %, док је 17,50 % испитаника незадовољство исказало према трошковима радне снаге а 15 % према каматним стопама у банкама. Најмање незадовољство је исказано према иностраној и домаћој конкуренцији са 5 % односно 2,5% и приступу тржишту у износу од 2,50 %.

5.2 Како бисте се изјаснили о доступности, квалитету и цијенама комуналних услуга и инфраструктуре на подручју општине Станари?

а) Табела бр. 13. Приказ оцјене доступности комуналних услуга и инфраструктуре на подручју општине Станари

Врста комуналне услуге и инфраструктуре	Врста одговора			
	Потпуно сам информисан	Имам основне информације	Тешко долазим до информација	Не могу доћи до информација
Водоснабдијевање	48%	48%	4%	
Канализација	44%	44%	6%	6%
Одвожење смећа	56%	39%	5%	
Услуге пријезова	35%	53%	12%	
Електрична енергија	74%	17%	9%	
Телекомуникације	70%	22%	8%	
Инфраструктура	26%	65%	9%	

Обрађени подаци указују да су анкетирани привредници у највећем проценту потпуно информисани или имају основне информације о доступности комуналних услуга и инфраструктуре на подручју њихове општине. Само мали број испитаника, њих 4-12% тешко долази до информација.

б) Табела бр. 14. Приказ оцјене квалитета комуналних услуга и инфраструктуре на подручју општине Станари

Врста комуналне услуге и инфраструктуре	Врста одговора					
	Изузетно добро	Добро	Задовољава	Лоше	Без мишљења	Не постоји комунална услуга/инфраструктура
Водоснабдијевање	3 %	18 %	33 %	23 %	-	23 %
Канализација	-	-	14 %	-	7 %	79 %
Одвожење смећа	10 %	15 %	20%	55 %	-	-
Услуге пријевоза	10 %	10 %	30 %	10 %	40 %	-
Електрична енергија	14 %	64 %	22 %	-	-	-
Телекомуникације	21 %	48 %	26 %	5 %	-	-
Инфраструктура	9 %	14 %	20 %	52 %	5 %	-
Одржавање путева	10 %	35 %	25 %	20 %	10 %	-

Горе приказани подаци показују да су анкетирани привредни субјекти врло позитивно (задовољава, добро и изузетно добро) оцијенили снабдијевање електричном енергијом (сви анкетирани) и телекомуникације (њих 95 %). Што се тиче водоснабдијевања 33 % привредних субјеката је задовољно са овом комуналном инфраструктуром, док 23 % користи властите бунаре као извор питке и техничке воде. Када су у питању услуге пријевоза 40 % анкетираних се изјаснило да нема мишљење о томе, док су инфраструктура и одвожење смећа лоше оцијењени, са 52 % односно 55 %. Одржавање путева је у највећем проценту добило средњу оцјену (њих 35 %). Највећи проблем на подручју општине Станари представља канализациона мрежа и велики број анкетираних испитаника, њих 79 %, је одговорило да наведена комунална инфраструктура не постоји.

в) Табела бр. 15. Приказ оцјене цијена комуналних услуга на подручју општине Станари

Врста комуналне услуге и инфраструктуре	Врста одговора			
	Цијене су ниске	Цијене су сасвим реалне	Цијене су донекле реалне	Цијене су превисоке
Водоснабдијевање	20 %	65 %	5 %	10 %
Канализација	10 %	60 %	20 %	10 %
Одвожење смећа	18 %	60 %	18 %	4 %
Услуге пријезова	7 %	50 %	29 %	14 %
Електрична енергија	5 %	60 %	25 %	10 %
Телекомуникације	5 %	58 %	21 %	16 %
Инфраструктура	7 %	53 %	27 %	13 %

Подаци приказани у табели бр. показују да су цијене комуналних услуга за анкетиране привредне субјекте углавном реалне тј. да су задовољни са истим.

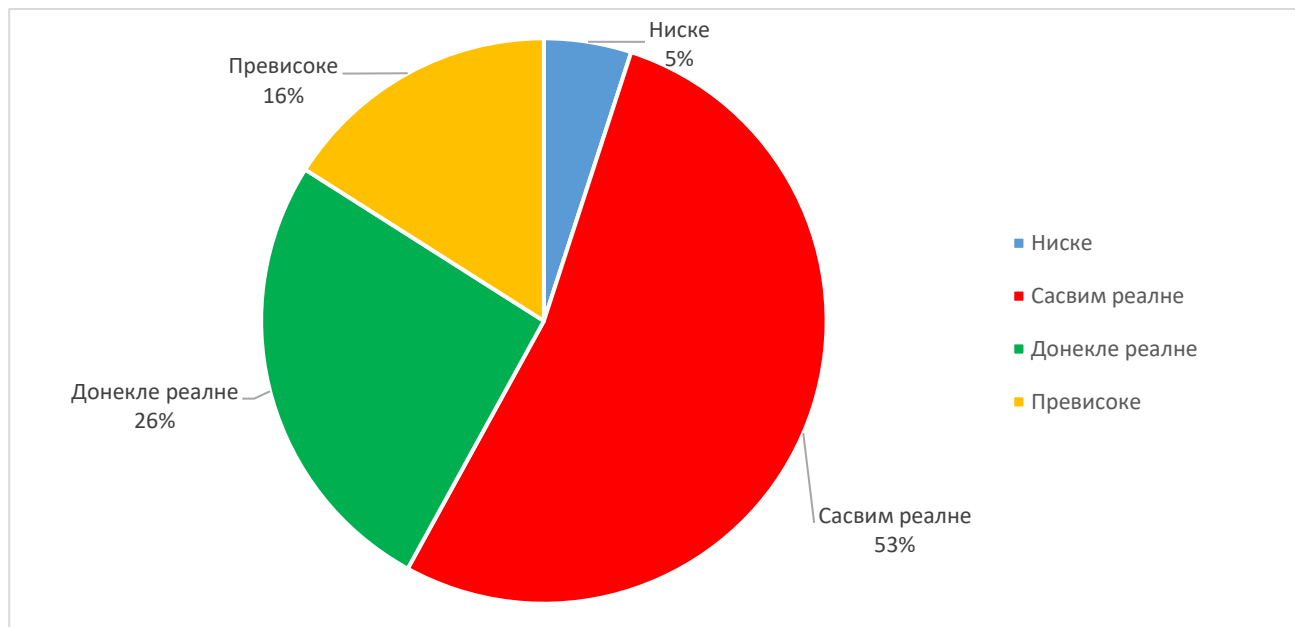
5.3. Од горе наведених услуга коју би прво требало унаприједити и како?

Анкетирани привредници су у највећој мјери навели да од услуга наведених у табели бр. 15. прво треба унаприједити:

- а) Водоснабдијевање, на начин да се изгради водоводна мрежа на подручју цијеле општине Станари и да се доведе питка вода у индустријску зону,
- б) Канализацију, на исти начин као и претходну комуналну инфраструктуру,
- в) Одвожење смећа, кроз израду правилника наплате комуналног отпада на комплетној општини
- г) Инфраструктуру, односно изградњу јавне расвјете и тротоара и
- д) Одржавање путева тј. санацију ударних рупа, насипање локалних макадамских путева, уређење путног појаса и друго.

5.4 Шта мислите о висини комуналних такси на подручју општине Станари?

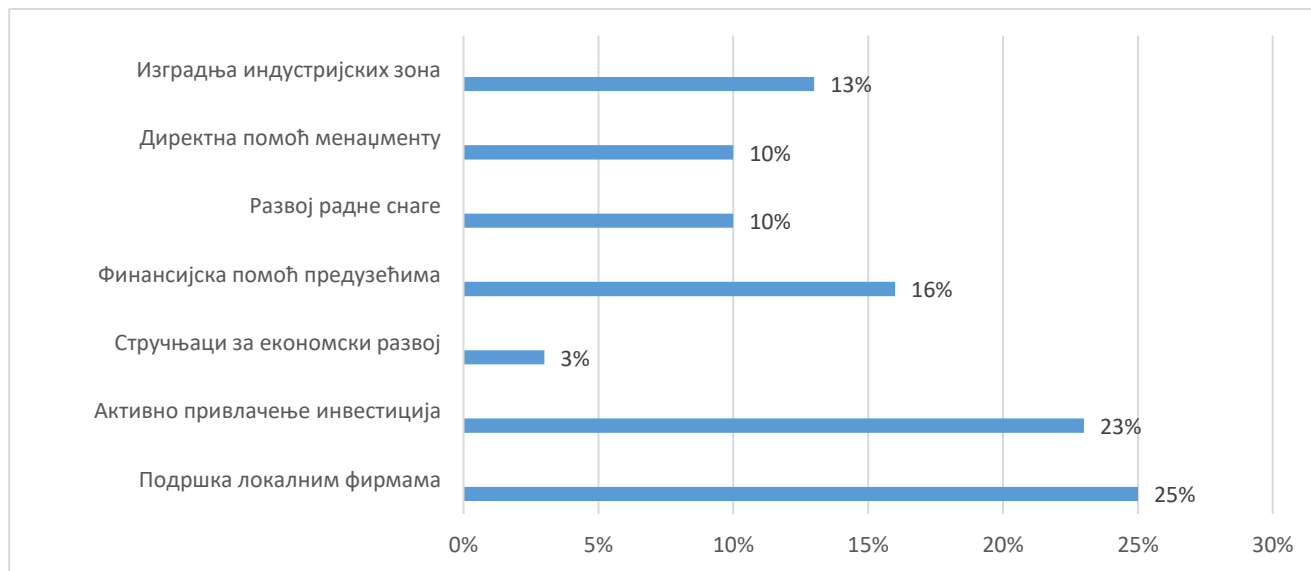
Слика бр. 13. Приказ мишљења о висини комуналних такси на подручју општине Станари

Резултати приказани на слици бр. 13., показују да највише испитаних привредних субјеката сматра да је висина комуналних такси на подручју општине Станари сасвим реална, њих 53 %, док 26 % анкетираних привредника мисли да су донекле реалне.

5.5 У домену подршке предузетницима и развоју предузетништва НА ШТА, по Вашем мишљењу, Општинска управа треба ставити акценат у будућем периоду?

Слика бр. 14. Приказ приоритета Општине у наредном периоду

Анкетирани привредници сматрају да највећи акценат у наредном периоду треба ставити на ***подршку локалним фирмама** (њих 25%) и ****активно привлачење инвестиција** (23%), а најмањи на ангажовање *****стручњака за економски развој** и то у износу од само 3%.

*Општина треба да подржава развој локалних предузећа кроз давање приоритета локалним фирмама у јавним набавкама, а у складу са законом

**Општина треба да има стратегију активног маркетинга и трагања за инвеститорима нпр. учешће на међународним сајмовима, директна комуникација са потенцијалним инвеститорима

***Општина треба да има професионалног менаџера економског развоја и одјељење/службеника одговорно/г за управљање пословним односима, помагање предузећима која инвестирају и сл.

5.6 и 5.7 Да ли сте као представник предузећа до сада имали било какав професионални контакт са руководством Општине Станари и ако је Ваш одговор ДА, наведите на који начин (нпр. контакт са начелником; замјеником начелника; одјељењем за привреду и финансије; одјељењем за просторно уређење, стамбено-комуналне послове и екологију; катастром; заводом за запошљавање; учешће у Привредном савјету, радној групи за израду стратегије и сл.)?

Табела бр. 16. Приказ остварених професионалних контаката са наведеним особама или организацијама

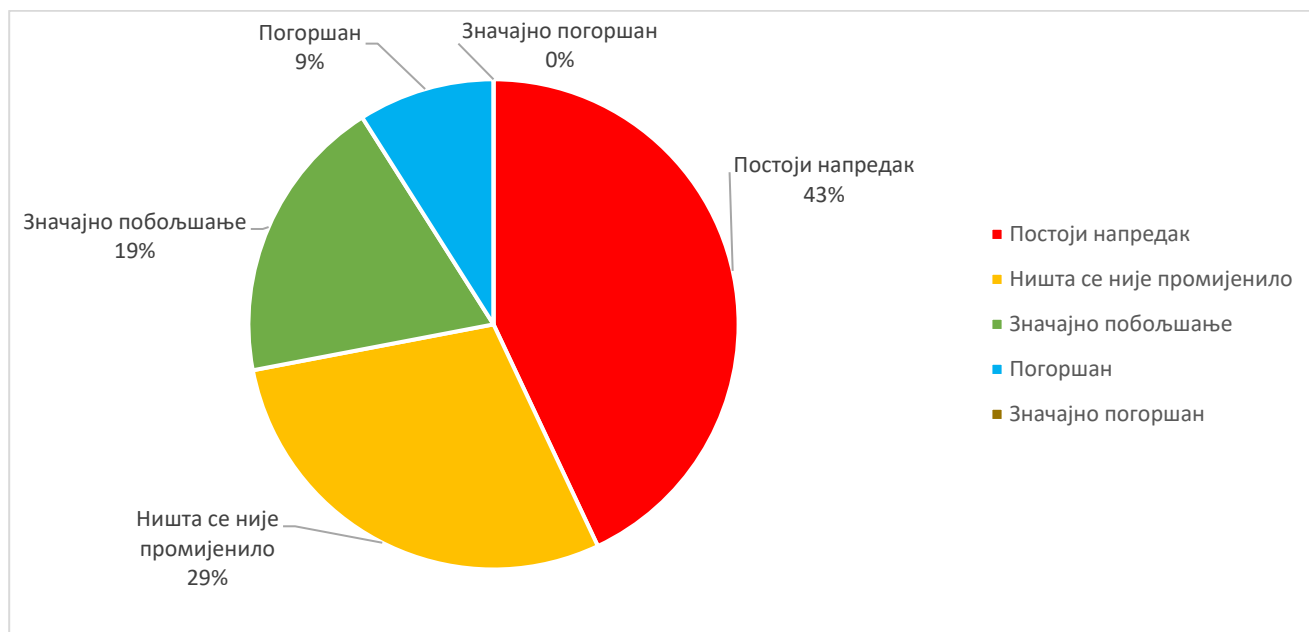
Питање	Одговор		Особа или организација са којом је успостављен контакт и износ у %	
	НЕ	Да		
Да ли сте као представник предузећа до сада имали било какав професионални контакт са руководством општине Станари?	26 %	74 %	Начелник	33%
			Замјеник начелника	10%
			Одјељење за просторно уређење, стамбено-комуналне послове и екологију	17%
			Одјељење за привреду и финансије	13%
			ТВЈ (територијална ватрогасна јединица)	7%
			Катастар	7%
			Привредни савјет	10%
			Завод за запошљавање	3%
			Укупно:	100%

Што се тиче професионалног контакта оствареног са руководством општине Станари, 74 % анкетираних привредних субјеката изјаснило се да је остварило наведени контакт, а 26 % да није. Највише контаката анкетирани привредници остварили су са Начелником (њих 33 %),

Одјељењем за просторно уређење, стамбено-комуналне послове и екологију (17 %) и Одјељењем за привреду и финансије (13%), а најмање са Заводом за запошљавање (3%).

5.8. Како оцјењујете однос јавног и приватног сектора у посљедњих годину дана?

Слика бр. 15. Приказ оцјене јавног и приватног сектора у посљедних годину дана

Када је у питању однос јавног и приватног сектора који постоји у посљедних годину дана, 43% анкетираних привредника сматра да је овај однос унапријеђен а 19% да је значајно побољшан. Са друге стране 29% испитаника мисли да се ништа није промијенило по питању овог односа односно да је чак и погоршан (њих 9%).

5.9. По Вашем мишљењу, који су разлози за погоршавање/ побољшавање или стагнацију? Да ли су биле присутне неке посебне околности или је неки конкретан догађај иницирао промјену?

Као разлог за побољшање односа јавног и приватног сектора у посљедних годину дана анкетирани привредни субјекти су углавном навели: улазак општине Станари у процес сертификације општина са повољним пословним окружењем у југоисточној Европи (БФЦ), оснивање Привредног савјета и успостављање боље и лакше комуникације са привредницима кроз одржавање сједница истог, промјена политичке структуре и избор новог општинског руководства и боља комуникација са руководством општине.

Као разлог за погоршање односа јавног и приватног сектора у посљедних годину дана анкетирани привредни субјекти су навели: нестручан рад самог руководства општине, не добијање употребне дозволе за простор под закупом и запостављање локалних привредника а стављање у први план фирми са подручја других локалних заједница.

5.10. и 5.11. Да ли су неке од предложених иницијатива пословног сектора позитивно ријешене и ако је одговор Да, молимо Вас наведите које су то иницијативе?

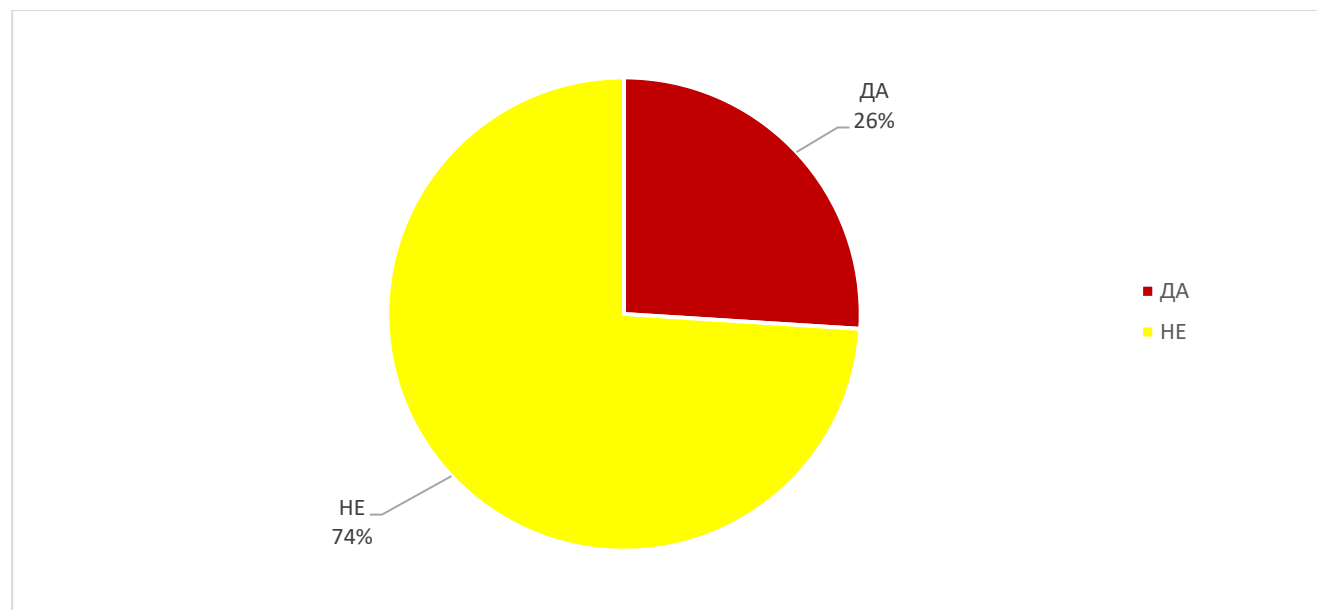
Табела бр. 17. Приказ рјешавања предложених иницијатива пословног сектора

Питање	Одговор		Ако је одговор ДА, наведите које су то иницијативе.
	ДА	НЕ	
Да ли су неке од предложених иницијатива пословног сектора позитивно ријешене?	43%	57%	1. Пререгистрација дјелатности и промјена радног времена 3. Изградња тротоара 4. Подстицај за запошљавање 5.Завршетак радова на вањском уређењу и инфраструктури Пословне зоне „Термоелектрана“ Драгаловци 6. Водоснабдијевање

На основу података из табеле бр. 17 закључујемо да 57% предложених иницијатива пословног сектора није позитивно ријешено а 43% да јесте, и да се ријешене предложене иницијативе односе на: пререгистрацију дјелатности и промјену радног времена, изградњу тротоара, подстицај за запошљавање, завршетак радова на вањском уређењу и инфраструктури Пословне зоне „Термоелектрана“ Драгаловци, водоснабдијевање, итд.

5.12. Да ли сте били корисник средстава везаних за подстицаје на локалном нивоу?

Слика бр. 16. Приказ кориштења локалних донаторских средстава

Обрађени подаци показују да је само 24% испитаника било корисник средстава везаних за подстицаје на локалном нивоу, док са друге стране 74% анкетираних предузетника није користило наведена донаторска средства.

5.13. 5.14. и 5.15. Да ли сте учествовали у пројектима везаним за страна донаторска средства? Ако је одговор ДА, да ли сте били корисник истих и да ли је по Вашем мишљењу потребно више едукација по питању приступа страним донаторским средствима?

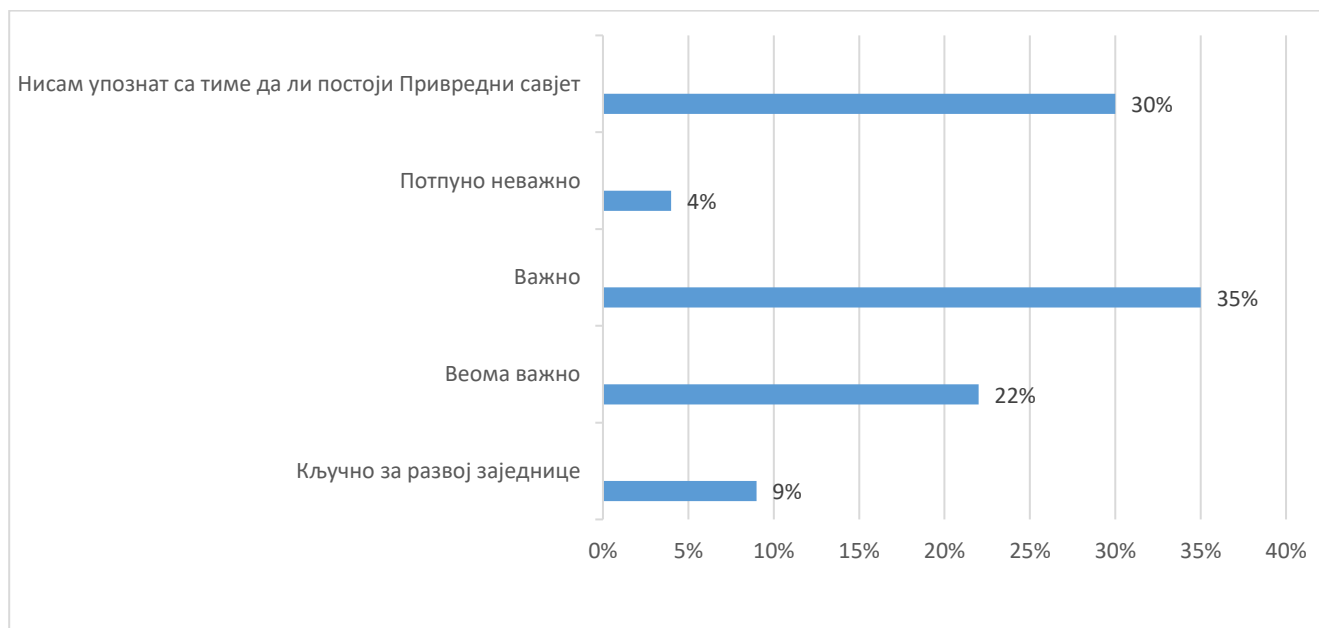
Табела бр. 18. Приказ учествовања привредних субјеката у пројектима везаним за страна донаторска средства, коришћења истих и потребе за едукацијама по питању приступа страним донаторским средствима.

Питање	ДА	НЕ	Уколико је одговор ДА, да ли сте били и корисник?	
			ДА	НЕ
Да ли сте учествовали у пројектима везаним за страна донаторска средства?	9%	91%	100%	0%
Да ли је потребно више едукација по питању приступа страним донаторским средствима?	91%	9%		

Резултати анкете показују да је само **9%** испитаника учествовало у пројектима везаним за страна донаторска средства и да су сви који су учествовали били корисници истих (**100%**). Што се тиче додатних едукација потребних за приступ страним донаторским средствима њих 91% сматра да су потребне.

5.16. Колико је Привредни савјет релевантан и признат као значајан фактор у Вашем окружењу?

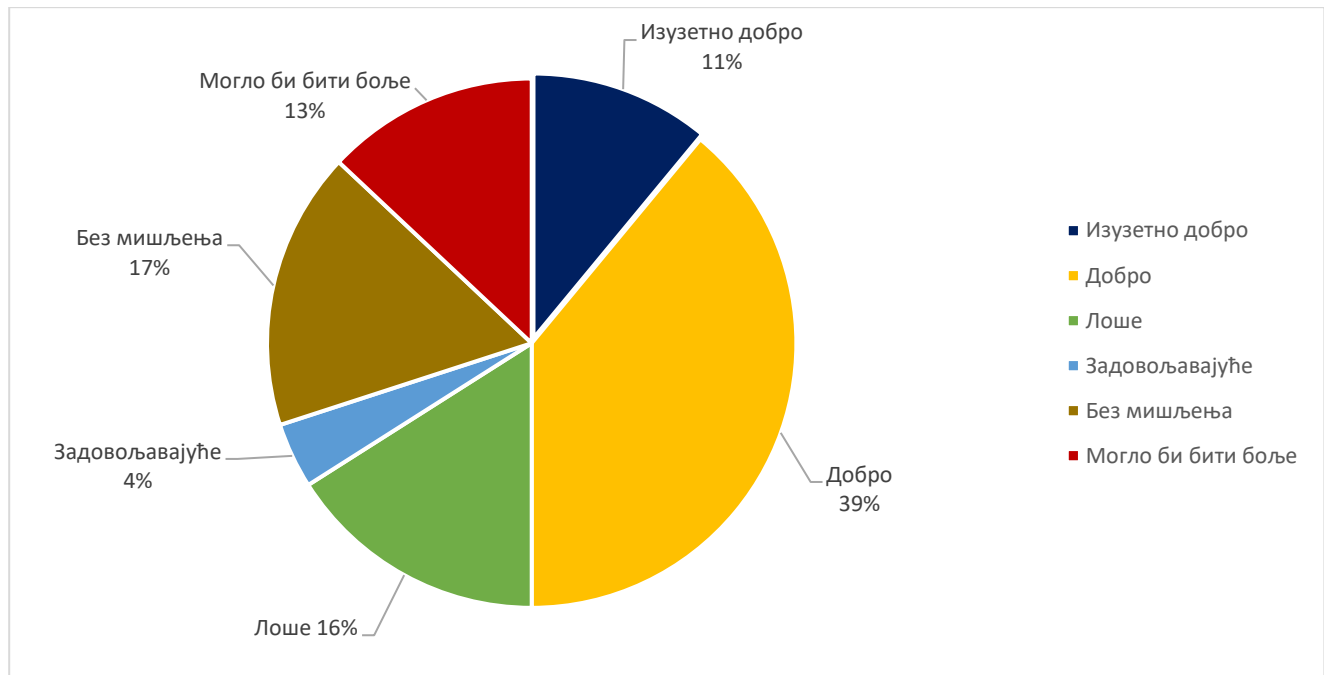
Слика бр. 17. Приказ значаја Привредног савјета за развој заједнице

Више од пола анкетираних привредних субјеката (њих 66%) сматра да је оснивање Привредног савјета позитивно за развој заједнице, односно, 35% сматра да је важно, 22% веома важно а 9% кључно. Са друге стране 4% испитаника сматра да је његово постојање потпуно неважно за развој заједнице док 30% анкетираних није упознато са постојањем истог.

5.17. Ваше генерално мишљење о локалној самоуправи?

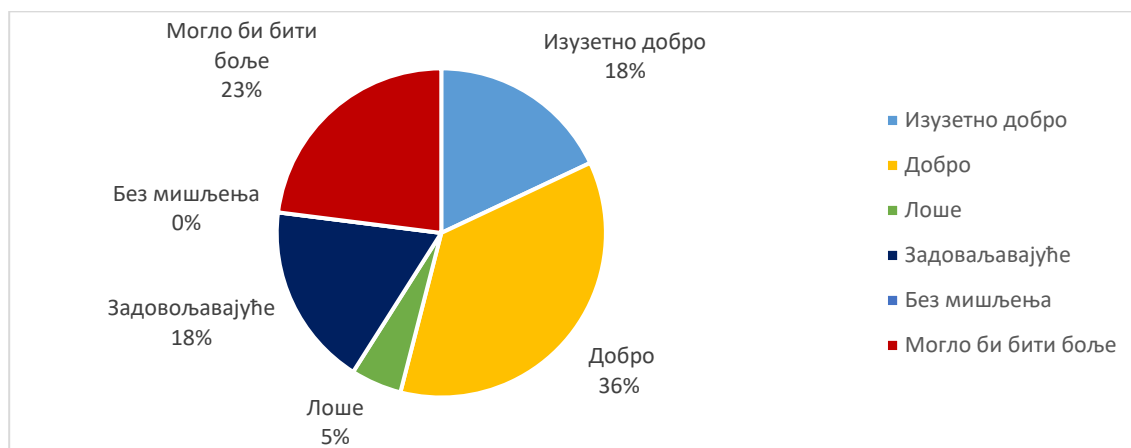
Слика бр. 18. Приказ мишљења испитаника о Општинској управи

Подаци на слици бр.18 показују да 50% испитаника има позитивно мишљење о општинској управи, односно, 11% изузетно и 39% добро, док са друге стране, негативно мишљење о локалној самоуправи има 16% анкетираних привредника. Задовољавајуће мишљење има 4% испитаника, без мишљења је било 17% анкетираних, а њих 13% сматра да би могло бити боље.

5.18. Ваше генерално мишљење о Станарима као мјесту за пословање?

Слика бр. 19. Приказ мишљења о Станарима као мјесту за пословање

Од укупног броја анкетираних привредних субјеката, њих 36% сматра да су Станари добро мјесто за пословање, 23% да би могли бити боље, а по 18% сматра да је изузетно добро односно

задовољавајуће пословати у Станарима, док са друге стране само 5% испитаника сматра да су Станари лоше мјесто за пословање.

5.18. а) Шта је то што сматрате позитивним за пословање у овој општини?

Најчешће позитивне квалификације које су испитаници навели су:

- а) Оснивање индустријске зоне
- б) Сва привредна активност на једном мјесту
- г) Оснивање локалне заједнице
- д) Близина административног центра
- ђ) Добра међусобна сарадња са локалном управом
- е) Лако приступање информацијама и сусретљивост локалне заједнице.

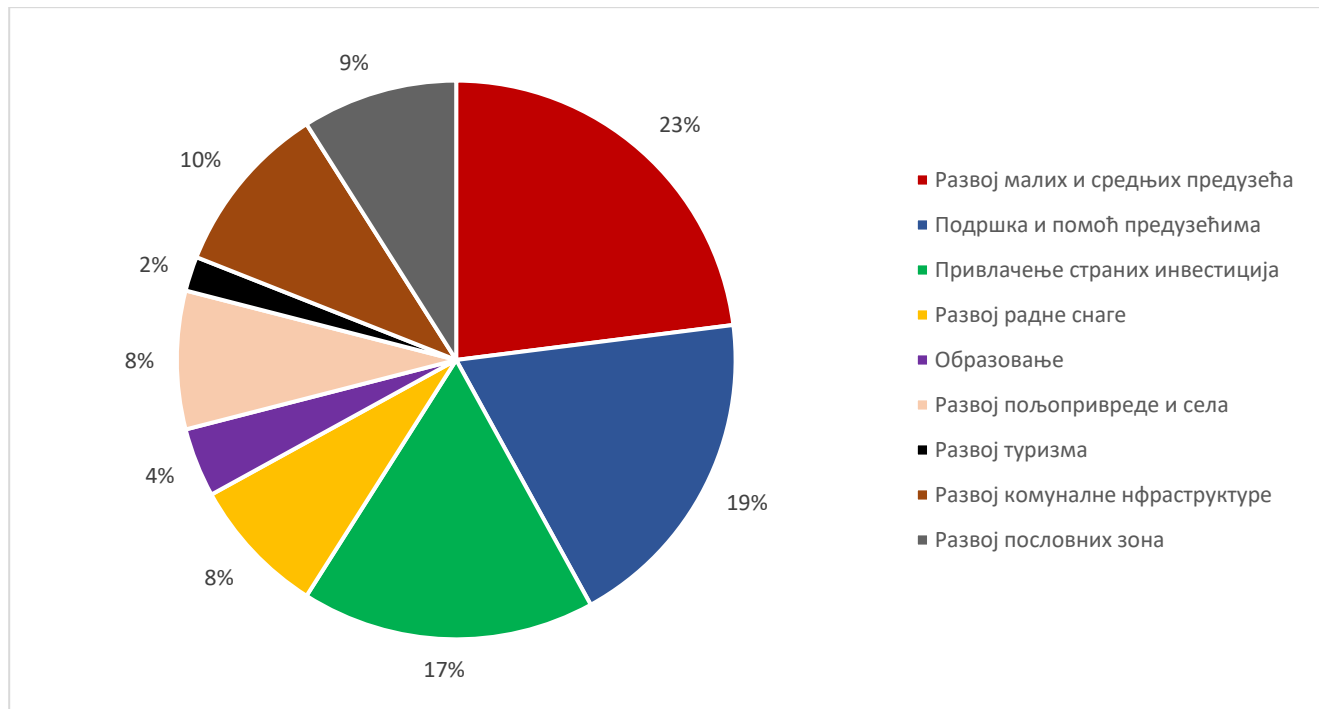
5.18. б) Шта је то што сматрате негативним?

Најчешће негативне квалификације које су испитаници навели су:

- а) Недостатак квалификоване радне снаге
- б) Велики политички утицај на привреду, односно, стављање личних интереса у први план
- в) Недостатак прихватљивих подстицаја за привреду
- г) Локална заједница не води рачуна о фирмама које егзистирају на територији општине већ у први план ставља фирме са подручја других локалних заједница што је погубно за развој предузетништва на самој општини
- д) Додатно нарушавање лоше демографске слике иселјавањем становништва у сусједне општине због проширења копа
- ђ) Лоша економска ситуација
- е) Спор рад администрације, а нарочито када је у питању издавање локацијских услова, грађевинских и употребних дозвола
- ж) Лоша инфраструктура
- з) Недостатак привредних активности.

5.19. Које су три најкритичније приоритетне теме којима Општинска управа треба да се бави у наредном периоду?

Слика бр. 20. Приказ мишљења о приоритетима у наредном периоду

Подаци приказани на претходној слици показују да се највише анкетираних привредника одлучило да су три најкритичније приоритетне теме којима Општина треба да се бави у наредном периоду: развој малих и средњих предузећа са 23%, затим подршка и помоћ предузећима са 19% и привлачење страних инвестиција са 17%. Остали понуђени приоритети су добили подршку испитаника у распону од 2% до 10%.

6. ПРЕДВИДЉИВОСТ ТРОШКОВА ПОСЛОВАЊА

6.1. Како бисте оцијенили следеће ставке?

Табела бр. Приказ оцјене предвидљивости трошкова пословања

Врста ставке	Оцјена			
	Веома сам задовољан/на	Задовољан/на сам, али има још простора за побољшање	Нисам задовољан/на, али примјећујем побољшања	Нимало нисам задовољан/на
1. Степен предвидљивости трошкова пословања, на које утичу локалне таксе и накнаде	20%	60%	13%	7%
2. Оправданост износа локалних такси и накнада	27%	53%	20%	-
3. Транспарентност у вођењу политике локалних такси и накнада	27%	53%	20%	-
4. Адекватност подстицаја/умањења такси, субвенција које се тренутно нуде приватном сектору	17%	33%	44%	6%
5. Транспарентност у вођењу политике локалних подстицаја/умањења такси, субвенција за приватни сектор	17%	44%	33%	6%

Од горе наведених ставки које се односе на предвидљивост трошкова пословања негативну оцјену добила је адекватност подстицаја/субвенција које се тренутно нуде приватном сектору, док су са осталим ставкама привредни субјекти углавном задовољни, али исто тако сматрају да има још простора за побољшање.

6.2. Шта бисте препоручили Вашим локалним властима у смислу креирања локалне политике такси и накнада?

Што се тиче креирања политике локалних такси и накнада испитаници су углавном задовољни, док је мањи број њих предложио локалним властима да се поново уведе плаћање истих.

6.3. Шта бисте препоручили Вашим локалним властима у смислу креирања адекватне политике подстицаја/умањења такси, субвенција за пословни сектор?

Најчешће препоруке које су испитаници предложили локалним властима у смислу креирања адекватне политике подстицаја/субвенција за пословни сектор су:

- да за сваког новог запосленог радника у текућој години обезбиједи подстицај
- да се смање критеријуми које послодавац мора да испуни при остваривању права на субвенције за запошљавање нових радника
- да се задржи постојеће стање у висини такси.

7. ПРИЈЕДЛОЗИ, ПОХВАЛЕ, ИНИЦИЈАТИВЕ И ПРИГОВОРИ

7.1. Ако имате нешто што бисте жељели да предложите, похвалите, приговорите или иницирате општинској управи Општине Станари, а нисте имали прилику да то изнесете у својим одговорима на претходна питања, молимо Вас да попуните наредни простор за текст.

Приједлози и приговори које су испитаници навели углавном се односе на :

- стварање услова који би омогућили задржавање младих људи у Станарима,
- стварање олакшица за домаће привреднике,
- стављање у први план локалних-домаћих фирми а не предузећа са подручја других општина,
- сарадњу са другим општинама у Републици Српској и Србији и
- пожељно би било да сви субјекти плаћају одвоз комуналног отпада и да се стимулише раздвајање и рециклажа истог.

Извјештај сачинио:

Самостални стручни сарадника
за управљање пројектима и
предузетничком инфраструктуром

Маријет Сиађана
Слађана Тодорић

Директор Агенције
за развој општине Станари
Михајло Гаврић
Михајло Гаврић

